

Kóshalmi László
tanszékvezető adjunktus

Jogtörténeti villanások a magyar korrupció-büntetőjog történetéből*

1. A korrupció általános jellemzői

A korrupciós bűncselekmények alapjaiban veszélyeztetik a társadalmak egészséges működését. A korrupció „örökzöld” kategória, hiszen hosszú évtizedek – pontosabban szólva évszázadok – óta nem veszíti aktualitását, s kevés olyan probléma létezik Magyarországon, amely nagyobb *kriminálpolitikai* jelentőséggel rendelkezne. A korrupciós bűnözés elleni küzdelemben vélhetően hasznos lehet azoknak a szabályozástechnikai megoldásoknak az áttekintése, melyek a magyar korrupció-büntetőjog történetében már előfordultak és bűnüldözési sikert hoztak, ugyanakkor célszerű kerülni mindazokat a törvényi tényállásokat, melyek a gyakorlatban kudarcot vallottak. A korrupciós bűnözés és a korrupció-büntetőjog legátfogóbb elemezése a magyar bűnügyi szakirodalomban Kránitz Mariann¹, illetve Wiener A. Imre² munkásságához köthető. Kránitz Mariann kutatásai során megállapította³, hogy minden társadalomnak meg kell fizetnie a „demokrácia árát” és ebbe az árba mintegy „bekalkulálódik” – többek között – a bűnözés terjedelmének növekedése és minőségének megváltozása, továbbá a korrupció sajátos (át)alakulása is.⁴

A különböző társadalmi rendszerek váltakozása – akár a félféudális-kapitalista rendszerből a szocialistának nevezett társadalmi formációba, akár a szocializmusból a polgári társadalomba való átmenet – önmagában nem szüntette – nem is szüntethette meg! – a korrupciót, hanem átalakította annak jellegét és irányát. A korrupció ugyanis rendkívül szorosan kötődik ahhoz a gazdasági, politikai és társadalmi miliőhöz, amelyben megvalósul. Ezen is túlmenően: kevés olyan társadalmi jelenség akad, amely ennyire „naprakészen”, ennyire gyors reakcióidővel követi a létezési közegében végbemenő változásokat, mint a korrupció. A gyors *akkomodációs készség* a rendszerváltás éveiben és az azt követő időszakban is kimutatható. A korrupció jogtörténeti aspektusú tárgyalása során

is elvi élel hangsúlyozom – véleményem szerint ez az örök „mérgezett alma” problémája a jelenségnek –, hogy rendkívül hatékony probléma-megoldó, érdek-értévesítő-eszköz jelleggel rendelkezik, s így a csábítás diszkrét bája mindig ott lebeg az emberek szeme előtt, illetve „gondolati reflexmozgás” hatású.

Korrupciómentes civilizáció létezésé nem ismert az emberiség néhány évezredes történelmében⁵, de nyilván nem mondhatunk le ezen idillikus állapot elérésének a vágy(álmá)ról. Arról viszont meggyőző ismeretek állnak rendelkezésre, hogy azokban a közösségekben, amelyek a korrupció elleni küzdelmet komolyan vették, ott igenis a korrupció intenzitása jelentősen csökkent. Látnunk kell azonban azt is, hogy a korrupció rendkívül *szenzibilisen* reagál a jogszabályi környezet változására – olyan, mint a víz, vagy a fény –, azonnal utat talál magának és aktivizálódik, s *korrupciós aktusok* egész *lavináját* képes elindítani. A problémákat fokozza, hogy a korrupció különösebben soha nem „tisztelte” az ország- és kontinens-határokat. Ez a jelenség bizonyára az első között volt, – ha nem egyenesen a legelső! – amely globalizálódott.⁶ Bármely nemkívánatos jelenség ellen akkor lehet sikeresen felvenni a harcot, ha ismerjük az adott jelenség jellemzőit. A korrupcióval éppen az a gond, hogy nagy a „sötétben tapogatózás”.⁷

Minden állam működésében megfigyelhető az a törekvés, hogy a közhatalom gyakorlását garanciákkal bástyázza körül. Az állami impériumot in concreto gyakorló közhivatalnok az állam által vagy az állam nevében rábízott hatalom helytelen (visszaélészerű) alkalmazása esetén felelősségre vonásra kell, hogy számítson. A felelősség tartalma azonban – a tanulmány szempontjából releváns jogterületet vizsgálva – kétféle lehet: fegyelmi és büntetőjogi. A hivatali kötelességek csekélyebb megsértései a munkáltatói jog gyakorlója vagy a felettes hatóság által gyakorolt felügyeleti és fegyelmi jogkörbe tartozik, az egyetemes jogrendet veszélyeztető súlyosabb visszaéléseknek pedig már a büntető kódex hatálya alá kell tartozniuk. Lényegében ezek a jogsértések képezik a hivatali büntettek és vétségek körét – vélekedik minderről Werner Rezső.⁸

2. A Csemegi-kódex korrupció-büntetőjoga

A hivatali bűncselekmények általában azok, amelyeket valamely közhivatalnok hivatali hatáskörében, ezzel visszaélve követ el; azoknak fogalmi köre az államok közjogi berendezkedésével függ össze; közös jellemző vonásukat pedig az képezi, hogy azokat csak közhivatalnokok követhetik el hivatalos funkciójuk körében. Mindezt az 1878. évi V. törvénycikk

* A tanulmány a Bólyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával jelent meg.

461.§-a következőképpen szabályozta: „Közhivatalnokoknak tekintendők azok, kik az állam közigazgatási vagy igazságszolgáltatási vagy valamely törvényhatóság, vagy község hatósági teendőjének teljesítésére hivataluknál, szolgálatuknál, vagy különös megbízatásuknál fogva kötelezve; ugyancsak azok is, a kik az állam, törvényhatóság, vagy a község által közvetlenül kezelt közalapítványoknál, kórházaknál, tébolydáknál mint felügyelők, orvosok, hivatalnokok vagy szolgák vannak alkalmazva. A kir. közjegyzők szintén közhivatalnokoknak tekintetnek.” A közhivatalnoknak jellemző ismérve⁹ a közhatalosi teendők végzésére való törvényes hivatottság, jogosultság képezi. E megállapítás egyrészt azt jelenti, hogy: csak közhatalosi tevékenység teljesítésére hivatott személy tekinthető közhivatalnoknak, az adott személy megbízatására – akár csak ideiglenesen is – törvényes módon kerüljön sor és a visszaélészerű magatartás csak a közhivatalnok rábízott közfunkciója körében követhető el.¹⁰

A kor jogirodalmi felfogása – miként Fayer László büntetőjogi tankönyvében is hivatkozott rá – nem volt egységes a közhivatalnok fogalmát illetően, mivel egyesek szerint a 461. §-ban leírt definíció csak az 1878. évi V. törvénycikk XLII. fejezetében foglalt bűncselekményekre vonatkozik. Fayer ettől eltérő véleményt képviselt, mivel szerinte a közhivatalnoki bűncselekményeknek csak egy része került szabályozásra „A hivatali és ügyvédi büntettek és vétségek” fejezetében, a többiek a kódex különböző helyein tárgyalja a törvényhozó.¹¹ A Csemegi-kódex 164-166. §-ai tartalmazzák a hatósági közeg (pl. bíró; nyilvánosan felállított katonai és polgári őr; közforgalomban levő vaspályák, és az állami táviratok felügyelő és kezelő-személyzete; csendőr stb.) fogalmi meghatározását, míg hogy büntetőjogi szempontból általában kik értendők a „közhivatalnok” elnevezés alatt, azt a már hivatkozott 461. § határozza meg. A Curia joggyakorlata közhivatalnoknak tekintette a tőzsdebírói funkciót ellátó személyt is, ugyancsak a postai kézbesítőt¹², sőt a postamestert helyettesítő feleséget is.¹³

Az 1904. évi vasúti sztrájk idején nagy vitát keltett az államvasúti hivatalnokok közhivatali minősége. Több alsóbíróság a 461. § helytelen értelmezése folytán arra az álláspontra helyezkedett, hogy a fenti személyek nem közhivatalnokok. A Curia azonban – a korábbi 58. sz. döntését megerősítve – kifejtette, hogy az államvasúti alkalmazottak közhivatalnokok, miután azok közigazgatási hatósági teendőket (pl. közlekedés, közforgalom vezetése, intézése stb.) végeznek. Találó példát említ erre Finkey Ferencz, aki szerint furcsa is lenne, hogy a falusi éjjeli őr közhivatalnok, míg az államvasút egy fontos közfunkciót végző tisztviselője – pl. egy állomásfőnök vagy pénztárnok – ellenben ne lenne közhivatalnok.¹⁴

Szigorúan véve nem lát el közhatalosi funkciót az orvos vagy a tébolydai felügyelő, de mivel közérdekű működésük közvetlenül az állami vagy közhatalosi alkalmazáson alapul, így indokolt ennek a személyi körnek is a közhivatalnokokhoz sorolása.¹⁵ Ugyanakkor nem volt közhivatalnoknak tekinthető az egyházi személy, kivéve, ha anyakönyvvezetés vagy egyéb okirat kiállítása során járt el.¹⁶ A közhivatalnoki minőség megállapíthatósága egyébként nem függött a hivatali eskü tényleges letételétől.

Miskolczy Ágost és Pinczés Zoltán szerint a „közhivatalnok a maga hivatali működése körében az államnak, illetve a közérdeknek a képviselője. E feladatkörében sokszor kell olyan intézkedéseket tennie, vagy végrehajtania, amelyek arra, aki ellen irányulnak, egyénileg kárt, hátrányt, kellemetlenséget jelentenek. (A végrehajtó pl. kárt okoz annak, akinek a vagyonát elárverezi. Hogy tehát a közhivatalnokoknak módjában álljon bármiféle törvényes intézkedést megtenni, végrehajtani, sőt kikényszeríteni, a törvény különleges hatalommal, ú.n. hivatali hatalommal ruházza fel őket, ami annyit jelent, hogy törvényes intézkedéseiknek mindenki engedelmességre tartozik, mert így kívánja a köznek, az államnak az érdeke.”¹⁷ A hivatali deliktumok szabályozásánál fontos szempont az is, hogy nem csak a közhivatalok működésébe vetett állampolgári bizalmat kell védeni, hanem az állampolgárokat is meg kell védeni az olyan közhivatalokkal szemben, aki a hivatali hatáskörével vagy hatalmával visszaél.¹⁸

A jogszabályok pontosan rögzítik minden közhivatalnoknak a hatáskörét, előírják, hogy mit szabad és mit nem szabad tennie. „Hivatalos tennivalót tehát minden közhivatalnoknak csak a maga hatáskörén belül szabad végeznie: ha ezt túllépi, vagy ha a mások sérelmére visszaélést, jogtalanságot vagy éppen bűncselekményt követ el, felelnie kell miatta, mert a törvény nem azért ruházta őt fel különleges jogokkal és hatáskörrel, hogy azokkal a közösség kárára, hanem, hogy a javára éljen.”¹⁹ Amennyiben ugyanis a közhivatalnokok kényük-kedvük szerint látnák el feladatukat, úgy csak hamar közkaosz alakulna ki és a hivatali önkény mindenütt elburjánozna. Egy alkotmányos jogállamban ugyanis a közhivatal „kezelő” közhivatalnokok e hatalom gyakorlásáért felelősséggel tartoznak. A közhivatalnoknak ugyanis törvényőrző – és nem megsértő – funkciója van. Amennyiben a közhivatalnok visszaél az állam által rábízott impériummal, úgy az megrendíti a lakosság általános jogérzetét, „a lakosság elveszti bizalmát az államhatalom fennsőbbiségében és becsületességében.”²⁰ A közhivatalnok „bizalmi indexe” magasabb, mint egy magánembernek. A közhivatalnok törvénytisztelete, pártatlansága, megközelíthetatlensége, mind olyan tényezők, amelyek a lakosságban bizalmat ébresztenek irántuk, az ő személyükön keresztül pedig az egész állami élet jogrendjébe.

A Csemegi-kódexben – *Irk* Albert tipológiáját alapul véve – az alábbi hivatali deliktumok kerültek szabályozásra: a hivatali sikkasztás, a megvesztegetés, a hivatali visszaélés, a hivatali hatalommal visszaélés, a hivatali titoksértés és az ügyvédi bűncselekmények.²¹ A korrupciós bűncselekmények közül kétségtelenül a legnagyobb tárgyi súlyú a *megvesztegetés* (465–470. §). A jogalkotó a megvesztegetésnek két alakját ismerte: az aktív és a passzív megvesztegetést.²² A passzív megvesztegetést elköveti azon közhivatalnok, aki a hivatalnál fogva teljesítendő cselekményért vagy annak mulasztásáért ajándékot vagy jutalmat követel, elfogad, vagy az ez iránti ígéretet nem utasítja vissza, ha cselekménye vagy mulasztása nem járna hivatali kötelessége megszegésével (Csemegi-kódex 465. § 1. bek.). A passzív megvesztegetés alanya csak közhivatalnok lehet, de csak annyiban, amennyiben tevékenysége hivatali cselekményre vonatkozó hatáskörbe tartozó ügyre vonatkozik.²³ A passzív megvesztegetés elkövetési magatartása: a kötelesegteljesítéssel kapcsolatos ajándék vagy jutalom követelésében, elfogadásában, avagy ez iránti ígéret vissza nem utasításában áll; vagy pedig e magatartásnak a kötelesség megszegésével kapcsolatos kifejtésében.²⁴

A megvesztegetés „eszköze” az ajándék vagy jutalom. Ide tartozik bármilyen természetű előny. A törvény rendelkezései szerint az ajándék követelésének, elfogadásának, illetőleg az ígéret vissza nem utasításának a hivatali cselekményt megelőzően kell történnie. Ez a rendelkezés azonban nem vonatkozott a törvényen vagy szabályokon alapuló díjakra és jutalmakra, a közjegyzőknek a díjszabályzatban felül önkényt adott jutalmakra, továbbá a közhivataloknak valamely fél érdekében teljesített rendkívüli munkálatáért a hivatali szabályok által megengedett jutalmazására és a szokásos csekély ajándékokra. Ez utóbbi szabályozási megoldást adaptálhatónak tartom hatályos büntető anyagi kódexünkbe, mivel így számtalan kellemetlen és félreértésre okot adó szituáció megelőzhető. (Például nem arra kellene költeni az adófizetők pénzét, hogy az államhátrón szolgálatot teljesítő finánc ellen büntetőeljárást folytatunk drága adóforintokon, mert a vámvizsgálat alá vont személytől kapott 1 db cigi rágót.)

Az aktív megvesztegetők alanyi körét – értelemszerűen – csak negatív körülírással, kizárásos alapon határozza meg a törvény. Aktív megvesztegető bárki lehet, akivel szemben nem áll fenn büntethetőséget kizáró ok.²⁵ A deliktum passzív alanya az a közhivatalnok, aki hivatali kötelességét megszegi. Az aktív megvesztegetés elkövetési magatartása abban áll, hogy a megvesztegető a közhivatalnoknak ajándékot vagy jutalmat ad vagy ígér és pedig azért, hogy az hivatali kötelességét megszegje.²⁶ Aktív

vesztegetésben találta bűnösnek a bíróság azt az elkövetőt, aki a törvényszéki elnöknek ajándékot küldött abból a célból, hogy ezzel kieszközölje egy hivatalnok áthelyezését más helyre, az illető hivatalnok tudta és akarata nélkül (Dtár XXVII. 72.sz.). A megvesztegetés nem áll fenn olyan esetben, amikor a közhivatalnok csak színleg, mint *agent provocateur*, s olyan célból fogadja el a megvesztegetés iránt tett ajánlatot, hogy ezáltal az ajánlattevő ellen egy más bűncselekményben való bűnösségére nézve szerezessen bizonyítékot (Dtár XXXIII.107.sz.)

A Curia nem tekintette megállapíthatónak a vesztegetést, ha az pénzt abból a célból adják, hogy a vizsgálati fogságba helyezett személy szabadon bocsátása céljából adják és később kiderült, hogy a letartóztatás teljesen alaptalan volt, mivel az elkövetett cselekmény tulajdon elleni kihágást képez és tettes üldözésére (magán)indítvány előterjesztésére nem kerül sor (Dtár III.foly.II.15.). A Csemegi-kódexnek a korrupciós bűncselekményeket szabályozó rendelkezései az európai jogfejlődés léptékéhez mérve részben ugyan megkésettnek tekinthető²⁷, de mindenképpen haladónak kell értékelni, továbbá meg kell említeni a Curia magas színvonalú jogalkalmazói tevékenységet is, mely az elmúlt évek honi joggyakorlatára sajnos nem minden esetben igaz.

Az 1940. évi XVIII. törvény módosította a közhivatalnok fogalmát. A kódex Btk. 461. §-hoz fűzött miniszteri indokolás szerint a közhivatalnokról adott fogalmi meghatározása szűk, és nem felel meg a kor követelményeinek. A bíróságok ugyanis az állam közigazgatási, a törvényhatóság vagy község hatósági teendője alatt természetesen csak azokat a szűkebb értelemben vett közigazgatási tennivalókat értették, amelyeket egy szabadelvű államban közfeladatoknak tekintettek és ebbe a körbe – a törvényi rendelkezésnek megfelelően – csak a közalapítványok ügykezelését és a közegészségügyi szolgálatot vonták. Ezeken túlmenően a közérdekű üzemeket és általában az állam gazdálkodási tevékenységét az állam (törvényhatóság, község) közigazgatási tennivalóján kívülesőnek vélték és a közhivatalnok fogalmi körét még a közüzemek alkalmazottaira sem terjesztették ki. Figyelemmel arra, hogy az állam és az önkormányzati szervezetek hivatásáról a közfelfogás átalakult: „Ma már nem tartják azt, hogy ha a közhatalom a lakosságnak az elsőrendű életszükségletekkel ellátása, az arra rászoruló néprétegek támogatása, a gazdasági élet egészséges fejlődése érdekében vagy más közérdekből maga is gazdálkodási tevékenységet folytat, avagy általában úgynevezett népgondozó tevékenységet fejt ki, igazi hivatásán kívül eső területre tévedt, s ezért csupán magánjogi alanynak kell tekinteni. A mai jogi felfogás szerint mindaz a tevékenység, amit az állam, a törvényhozás vagy a község mindenkori szükségéhez képest

a maga működési körébe von egyaránt közcélokat szolgáló, egyformán közérdekű tevékenység.”²⁸

A megváltozott közfelfogás folytán tehát időszzerűvé tartotta a jogalkotó a közhivatalnok fogalmi körének nagymérvű kiterjesztését. A 461. § szabályozás ennek megfelelően a következők szerint alakult: „A büntetendő törvények alkalmazása szempontjából az állam, a törvényhatóság vagy a község közigazgatási, igazságszolgáltatási, közoktatási, honvédelmi vagy gazdálkodási tennivalóinak teljesítésére, úgyszintén az állam, a törvényhatóság vagy a község intézeteiben, közintézményeiben, közműveiben vagy üzemeiben való működésre hivatalánál, szolgálatánál vagy különös megbízásánál fogva köteles minden személyt – ideértve a m. kir. honvédségnek tényleges szolgálatot teljesítő minden tagját is – közhivatalnokoknak kell tekinteni. Közhivatalnokok a kir. közjegyzők is. A hatóság tagját, illetőleg a hatóság közegét illető büntetőjogi védelem minden közhivatalnokra kiterjed.” A törvényhozó – a félreértés elkerülése végett – külön kiemelte az 1930. XVIII. tc. szóhasználatának megfelelően az állam (törvényhatóság, község) intézeteiben, közintézményeiben, közműveiben és üzemeiben való működésre köteles személyeket. A közhivatalnok fogalmi körének kiterjesztésénél indokoltak mutatkoztak az állam (törvényhatóság, község) közoktatási tennivalóinak ellátására hivatott személyeket külön kiemelni, hogy ezáltal az oktató személyzet minden tagja közhivatalnoknak minősüljön.

Novuma továbbá az 1940. évi XVIII. tc. 3. §-ában megfogalmazott módosításnak, hogy a szükségesnek tartott honvédelmi tennivalók ellátására hivatott személyeket és különösképpen a magyar királyi honvédség tényleges szolgálatában álló személyeket is kifejezetten közhivatalnokká nyilvánítani, mert a bírósági gyakorlat csak a tényleges szolgálatban álló katonatiszteket tekinti a Btk. 461. §-a értelmében közhivatalnokoknak. Az egyes közéleti visszaéléseket büntető rendelkezésekről szóló 1942. évi X. törvény-cikk a vesztegetés mellett büntetendővé nyilvánította a tiltott ajándék adását vagy elfogadását. A bűncselekményt az a közhivatalnok követte el, aki hivatali vagy szolgálati működésével kapcsolatban meg nem engedett személyes vagy vagyoni előnyt követelt vagy fogadott el, amely a hivatali vagy szolgálati működését a közérdek kárára befolyásolhatja, vagy egyetértett az ilyen előny elfogadjával.²⁹

3. Az 1961. évi V. törvény

A magyar korrupció-büntetőjog szempontjából a soron következő releváns jogi matéria a 1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről, mivel az 1950. évi II. törvény a büntető-

törvénykönyv általános részéről – vagy a szakmai zsargonban használatos nevén: a Btá. – ugyanis nem tartalmazott rendelkezéseket a különös részre vonatkozóan.³⁰ Az 1961. évi V. törvény által meghatározott, korunknak jogfelfogásával egyező korrupciós deliktumok a következők: kötelességszegésért jogtalan előny követelése (elfogadása) [149. §]; jogtalan előny követelése, elfogadása [150. §]; hivatali vesztegetés [151. §]; befolyással üzérkedés [153. §]; vesztegetés [235. §].

A jogalkotó a „klasszikus” korrupciós deliktumok mellett két speciális – szakmai indokokkal nehezen alátámasztható – törvényi tényállást is tartalmazott: a sajtóbűntettekkel kapcsolatos korrupciós bűncselekmények jogi szabályozását [210. §], valamint a bitorlással kapcsolatos korrupt cselekményeket [306. § b. pontja].³¹ A 149-153. §-okban szabályozott korrupciós bűncselekmények társadalomra veszélyességéről a kódex miniszteri indokolása az alábbiakat írta: „A korrupciós bűntettek aláássák a hatóságokba vetett bizalmat, megzavarják az ügyek részrehajlatlan és tárgyilagos elintézését, a bizonytalanság érzését keltik az állampolgároknak ügyeik megfelelő elintézése tekintetében; mindezek folytán politikai hatásuk is nagymértékben káros, veszélyességük a társadalomban jelentős.” Az indokolás kapcsán Földvári József szükségesnek tartja hangsúlyozni, hogy a korrupciós bűncselekményeknek rendkívül nagy a politikai demoralizáló hatása. A lakosságnak ilyen bűnelkövetésekről szerzett tudomása olyan általánosítások és közhangulat elterjedésnek lehet az indítófaktora, amely az állam és hatóságainak jogszerű működését megkérdőjelezi. A korrupciós deliktumok tárgyi súlyát mutatja az a tény is, hogy a jogalkotó több törvényi tényállást alkotott a közéleti tisztaság büntetőjogi védelme érdekében.³²

A magam részéről nem tartom túlzottan szerencsésnek azt a jogtechnikai megoldást, hogy a korrupciós jellegű bűncselekmények nem egységesen, hanem *szétszórtan*, a kódex négy különálló fejezetében kerültek szabályozásra. A korrupciós deliktumok közül a legveszélyesebbnek a kódex XI. Fejezetének II. Címe: „A hivatali bűntettek” címszó alatt nyertek pónalizálást 149-153. §-ok]. Kriminális szempontból a Btk. XIII. „A népgazdaság elleni bűntettek” című fejezetében szankcionált vesztegetés bűncselekménye [235. §] is jelentős tárgyi súlyi elkövetést jelent. A kriminális korrupció legcsekélyebb tárgyi súlyú deliktumai „A közbiztonság és a közrend elleni bűntettek” című XII. fejezetben büntetni rendelt sajtóbűntettek [210. §], valamint „A társadalmi tulajdon és személyek javai elleni bűntettek” c. XVI. fejezetében kodifikált bitorlás [306. § b/ pont] korrupciós megvalósulási formái.³³ A jogalkotó ugyan négy külön fejezetben szabályozta a korrupciós bűncselekményeket, de valójában – bár ezt az elnevezést a törvényhozó

még nem használta – a közélet tisztasága, mint védett jogtárgy ellen irányulnak ezek a deliktumok.³⁴

A törvényi szabályozás egyik újdonsága az, hogy a „közhivatalnok” terminológiát felváltja a „hivatalos személy” megnevezés, akiknek a köre taxatív felsorolt. Ennek azért van jelentősége, mert a hivatali korrupciós deliktumok passzív megvalósulási formái az ún. *sajátképi hivatali büntettek*³⁵, amelyeknek elkövetői csakis hivatalos személyek lehetnek, s így világos helyzetet teremt a jogalkalmazás számára. A kor mértékadó jogtudósa, Wiener A. Imre helyes jogalkotói döntésnek értékelte azt, hogy a korrupciós deliktumok külön kiemelésre kerültek a hivatali bűncselekmények közül.³⁶ A korrupciós bűncselekményeknél a *kötelességszegés* és a *kötelességteljesítés elhatárolása*³⁷ a büntetési tételkeretben megjelenő különbségen felül azért is jelentőségteljes, mivel a hivatalos személy korrupción felüli magatartásában még a kötelességszegésben vagy annak lehetőségében rejlő társadalomra veszélyesség is jelentkezik.³⁸

Ruff Győző szerint a hivatali kötelességszegés fogalmához a hivatali kötelesség fogalma vezet el. A hivatali kötelesség: „*annak a magatartásnak a szükségessége, amelynek tanúsítására jogszabály szorítja a hivatalos személyt. A hivatali kötelesség tehát jogi kötelesség.*”³⁹ A jogszabály közfeladat ellátását írja elő a hivatalos személynek, de arról, hogy konkrétan miként kell ezt kifejeznie, már ír. Ilyen esetben kötelességszerű minden olyan magatartás, amely a hatáskörbe utalt feladat elvégzéséhez szükséges. A jogszabályok gyakran annyira általánosítók, hogy a napi gyakorlatban „sorvezetőként” nem használhatóak pl. a munkaidőben munkakezdesre megjelenni stb. Fontos szerepet játszhatnak ugyanakkor a különféle hivatali protokollok és szokások. A szó általános értelmében ez (is) hivatali kötelesség, azonban ezek a hivatali kötelezettségek kívül esnek a Btk. 149. §-ában tárgyalt büntett tényállásán. A jogalkotó ugyanis a hivatalos személy közhatalmi jellegű feladatához kapcsolódó hivatali kötelezettséget szabályozta, illetve azokra a tennivalókra korlátozódik, amelyek a hivatalos személy hatáskörébe esnek. A fentiek alapján tehát hivatali kötelességszegés akkor valósul meg, ha „*a hivatalos személy nem teszi meg, amit hatásköréből folyóan tennie kell, úgyszintén, ha a hatáskörén belül maradó cselekvésének módja tilalmazott.*”⁴⁰ A mondottakon túl hivatali kötelességszegés az is, ha a hivatalos személy olyat tesz, ami kívül esik hatáskörén, vagy ha a közfeladat ellátásából adódó „privilegizált” helyzetét kihasználja, anélkül, hogy elmulasztaná megtenni, amit tennie kell, vagy olyat tenne, ami hatáskörén kívül esik.⁴¹ (A hivatalos személynek látszólag szabad döntési mozgástere van az ún. mérlegelési jogkörbe tartozó ügyek esetében,

mindez azonban csak látszat, mert ilyenkor is be kell tartani a jogszabályi előírásokat.)

Egyetértek Wiener A. Imrének azzal a véleményével, amely szerint a korrupciós deliktumok bizonyítékai⁴² alapvetően az eljárás alá vont vagy abban részt vevő személyek vallomásának függvénye, de a kötelességszegés, illetve a kötelességteljesítés megállapítása nem lehet pusztán a beszerzett vallomások tartalmának függvénye, illetve a büntetőjogi felelősséget rendszerint csökkenteni igyekvő vallomások szubjektív megítélésétől.⁴³ A gyakorlatban komoly nehézséget jelentett a „ *folyamatban levő ügy*” objektív elhatárolási alapjának meghatározása. Bodrogi Károly szerint ennek a kritériumnak az olyan ügy felel meg, amelyben még nem hoztak érdemi döntést, amiben még a bűncselekmény alanyának valamilyen intézkedés megtételére lehetősége van. Abban az esetben, ha az ügy „gazdája” már nem tehet semmit – függetlenül attól, hogy más személy intézkedése miatt mi lesz az ügy kimenetele – a kérdéses hivatalos személy szempontjából az ügy befejeződött.⁴⁴ Ebből a szempontból – és nem az esetleges fegyelmi felelősség szempontjából – teljesen irreleváns, hogy az eljáró szerv belső rendelkezései, ügyviteli szabályzatai szerint mikor tekintendő befejezettnek az ügy.⁴⁵

Az „előny” fogalmát a törvényhozó nem határozta meg, így ennek értelmezésében is adódhatnak félreértések. Az előny nemcsak vagyoni jellegű lehet, hanem bármilyen, akár szolgáltatás is. Az előny közvetlen élvezője vagy „várományosa” nem feltétlenül az elkövető, azaz a hivatalos személy. Olyan kötelezettség teljesítése azonban, amelyre a hivatalos személynek jogos igénye van, nem lehet előny.⁴⁶ Fontos jelentősége van a gyakorlat szempontjából a halmazati kérdéseknek, mivel a korrupciós deliktumok nagyon gyakran más bűncselekménnyel együtt valósulnak meg⁴⁷, továbbá az is, hogy a korrupciós kapcsolatban álló személyek felelőssége eltérően alakul, mivel bűnösségük más-más deliktum elkövetéséhez tapad.⁴⁸

Az 1961. évi V. törvény rendelkezései reálisan tükrözték az adott korszak gazdasági és társadalmi fejlettségi szintjét⁴⁹, de a gazdaságirányi reformfolyamatok – köztük az 1968-ban bevezetett ún. új gazdasági mechanizmus – előrevetítették a korrupció-büntetőjog átalakítását is, hiszen a gazdálkodó szervek gazdasági önállóságának szélesedése óhatatlanul korrupciogén helyzetek sokaságát teremtette. Erre figyelemmel a jogalkotó az 1971. évi 28. törvényerejű rendeletben⁵⁰ némi szabályozási korrekciót hajtott végre egyes korrupciós törvényi tényállásokban. Így a gazdasági vesztegetés passzív alanyainak a körét a büntetőnovella kiterjesztette, mégpedig akként, hogy nemcsak az állami vállalatoknál, vagy egyéb gazdálkodó szerveknél és szervezeteknél betöltött

munkakörben, hanem valamennyi állami szervnél, továbbá egyesületnél betöltött munkakörben vagy tisztviselésben foglalkoztatottak egyaránt elkövethetik a bűncselekményt (feltéve, ha nem tekintendők hivatalos személyeknek). Az alanyi kör ilyen irányú szélesítése a passzív hivatali és gazdasági vesztegetők alanyainak, illetve potenciális alanyainak a közelítését jelenti.⁵¹ Mind a joggyakorlat, mind az elméleti jogászok részéről azonban folyamatos kritikák is érték a korrupciós-büntetőjog törvényi tényállásait. Ilyen jogos bírálat volt az, hogy a korrupciós bűncselekmények egységes, a büntető kódex egyetlen fejezetébe foglalt szabályozási materiaként jelenjenek meg, valamint az, hogy összhangba kell hozni a hivatali és a gazdasági korrupciós magatartások pónalizálását.⁵²

4. Az 1978. évi IV. törvény korrupció-büntetőjoga

Az 1961. évi V. törvény büntető jogalkalmazása során is bebizonyosodott, hogy a korrupciós bűncselekmények bizonyítása rendkívül nehéz.⁵³ A korrupciós deliktumoknál az eljárások gyakran névtelen bejelentések (feljelentések) után indulnak meg, amiből az a tanulság szűrhető le, hogy többségben vannak azok, akik szeretnék, ha a közélet valóban tiszta lenne és nem a személyes kapcsolatok dominanciája, nem a „kéz kezét mos” barátságok mindent tisztára mosó ereje diadalmaskodna.⁵⁴ A hatályos büntető anyagi kódexünk megalkotásával megszűnt a jogalkalmazónak számos gondot okozó szabályozási szétválasztás, gazdasági és a hivatali korrupció merev szétválasztása. A Btk. „Az államigazgatás, az igazságszolgáltatás és a közélet tisztasága elleni bűncselekmények”-et pónalizáló XV. fejezet VII. címében „A közélet tisztasága elleni bűncselekmények” címszó alatt szankcionálja a korrupciós deliktumok valamennyi változatát.

A kódexben szabályozott korrupciós bűncselekmények fejezetrészének konstrukciója – Kránitz Mariann szerint – világos, áttekinthető és egységes jogi alapelveken nyugszik, „a büntetőjogi koncepció az egyes törvényi tényállások és azok elemei meghatározásában tömören, egzaktan, a realitásoknak – s a klasszikus korrupciós séma különböző veszélyeztetett területeken történő megvalósulásának, ezek társadalomra veszélyességének, sőt még a közmegegyezés különbözőségeinek is – figyelembe vételével jut érvényre”.⁵⁵ A hazai kodifikált korrupció-büntetőjog több mint egy évszázados jogfejlődését az alábbi ismérvek jellemezték: a védett jogi tárgy fogalmi-tartalmi körének folyamatos és töretlen bővülése; a védett jogtárgy bővülésének következtében a passzív alanyok körének tágulása;

folyamatos szélesedése, precízebb megfogalmazása, s ugyanakkor egymástól jobban elhatároltá válása az elkövetési magatartások variációinak; az „előny” fogalmának generalizálódása; a korrupciós magatartások egyre kiszélesedő kriminalizációs tendenciája.⁵⁶

5. A korrupció-büntetőjog új irányai (a 2012. évi C. törvény)

Az új büntető kódex elfogadására hosszú, girbe-gurba kodifikációs utat bejáró jogalkotás után került sor. A büntetőjogban és a kriminológiában használt *eltérő terminológia* problémáját oldott fel azzal a jogalkotó, hogy az új anyagi büntető törvénykönyvünkben már a tételes jog is „korrupciós bűncselekménynek” (XXVII. Fejezet) nevezi azokat a deliktumokat, melyek korábban a „közélet tisztasága elleni bűncselekmények” terminus technicus alá voltak besorolva. A 2012. évi C. törvény 290-300. §-aiban szabályozott deliktumokról elmondható, hogy a tényállások szerkezetileg egyszerűsödtek, így egy fejezetben szabályozza a hatályos Btk. XV. fejezetében két önálló cím alatt szereplő, a közélet tisztasága elleni és a nemzetközi közélet tisztasága elleni bűncselekményeket. A szerkezeti egyszerűsítést segíti az is, hogy a hatályos Btk.-ban önálló szakaszban meghatározott, de lényegében az adott bűncselekmény minősített esetét jelentő tényállásokat megszünteti az új kódex, és azokat a vonatkozó bűncselekmény minősített eseteként szabályozza. A törvény következetes logika mentén határozza meg a védett jogtárgyon belüli specialitásra (gazdasági szféra, hivatali szféra, hatósági eljárás) és a kiszabható szankció mértéke szerint a bűncselekmény súlyára tekintettel az egyes tényállások sorrendjét – állapítja meg az indokolás.

E fejezet alá az alábbi bűncselekmények tartoznak: vesztegetés, vesztegetés elfogadása, hivatali vesztegetés, hivatali vesztegetés elfogadása, vesztegetés bírósági vagy hatósági eljárásban, vesztegetés elfogadása bírósági vagy hatósági eljárásban, vesztegetés feljelentésének elmulasztása, befolyás vásárlása, befolyással üzérkedés. A hatályos szabályozáshoz képest a törvény egyik leglényegesebb változtatása, hogy a büntethetőséget megszüntető ok helyett a törvény a büntetés korlátlan enyhítésére vagy mellőzésére ad lehetőséget, a vesztegetési cselekmények felderítésében a hatóságokkal érdemben együttműködő elkövetőkkel szemben.

A GRECO Magyarország harmadik körös országértékelésében – a gyakorlat által kialakított sztenдерdek megfelelően – a következő ajánlással élt: „elemezni, és következképpen felül kell vizsgálni az automatikus, kötelező erővel bíró és teljes büntetés alóli

mentességet, amelyet a törvény a hazai köz- és magánszektorban elkövetett aktív és passzív vesztegetés elkövetőjének biztosít „tevékeny megbánás” esetén”. A GRECO ezen ajánlás kapcsán a magyar szabályozás problémájának tartotta, hogy: a bűncselekmény bejelentésének nincs időbeli korlátja, elegendő, ha arra azelőtt kerül sor, hogy a hatóságok tudomást szereznek a bűncselekményről; a „tevékeny megbánás” alkalmazása a büntetés alóli automatikus és teljes mentességet jelenti, vagyis nincs lehetőség az egyedi körülmények mérlegelésére; nem lehet figyelembe venni például azt, hogy az elkövető milyen okból hozza a bűncselekményt a hatóságok tudomására; nincsen lehetőség bírósági felülvizsgálatra, azaz nem bíró dönt arról, hogy alkalmazható-e ez a „kedvezmény” vagy sem.⁵⁷ E nemzetközi ajánlásra (kritikára) tekintettel változtat a törvény a hatályos Btk. rendelkezésén, amely így nem lesz *automatikus*, alkalmazásának „mértéke” a bíróság döntésétől függ, és így megfelelő mozgásteret biztosít a bíróság számára az egyedi körülmények mérlegelésére. A törvény értelmében változatlanul nincs konkrét időbeli korlátja a bűncselekmény bejelentésének, mivel ez a kedvezmény a vesztegetés sikeres felderítéséhez fűződő érdekre tekintettel mindaddig indokolható, amíg az adott bűncselekmény más forrásból a hatóságok tudomására nem jut.⁵⁸

A törvény e megoldása ugyan megfelel a GRECO ajánlásainak, de megítélésem szerint nem biztos, hogy krimiálpolitikailag helyeselhető. A GRECO szakértői ugyanis nem értik meg azt a nagyon is *pragmatikus* szempontot, hogy a nemzetközi szabályozási standardokat szükség esetén *országspecifikusan* kell alkalmazni. A magyar korrupció-büntetőjogról megállapítható, hogy folytonos változáson ment keresztül az elmúlt száz esztendőben és próbálta megtalálni a korrupciós-bűnözés aktuális formái elleni leghatékonyabb szabályozási megoldást. A korrupciós bűncselekményekben meghozott jogerős büntető ítéletek alacsony számának oka nem feltétlenül a jogalkotás⁵⁹, sokkal inkább a bűnűldözés hiányosságaiában keresendő.

Jegyzetek

¹ Kránitz Mariann: *A korrupciós bűnözés*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1988

² Wiener A. Imre: *A hivatali bűntettek*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1972

³ Kránitz Mariann: *A korrupció utolsó huszonöt éve Magyarországon*. Kiadatlan tanulmány. 2005. 1. o.

⁴ Kránitz Mariann: *A korrupció utolsó huszonöt éve Magyarországon*. Posztumusz tanulmány. Ügyészek Lapja 2006. 5. sz. 26-28. o.

⁵ Pókecz Kovács Attila: *A magisztrátusi korrupció (zsarolás) büntetőjogi megítélése a köztársaságkori Rómában. Crimen pecuniarum repetundarum*. Kézirat. Megjelenés alatt (Bodnár Imre emlékkötet. PTE Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs 2013); Bódi János: *A korrupció mint társadalmi és büntetőjogi jelenség*. Ren-

dészeti Szemle 1991. 1. sz. 27. o.; Tóth Mihály: *Lehet-e még újat mondani a kriminális korrupcióról*. In: Tanulmányok Dr. Földvári József professzor 75. születésnapja tiszteletére (Szerk. Tóth Mihály – Herke Csongor). Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, Pécs 2011. 154-172. o.

⁶ Kránitz (2005), 5. o.

⁷ Kertész Imre: *A korrupció ellen – büntetőjogi eszközökkel*. Magyar Jog 1995. 6. sz. 350. o.

⁸ Werner Rezső: *A magyar büntetőjog kézikönyve*. Függelékben az 1878: V. T.-cikk szövezerinti szövegével. Hornyák Hitbizománya, Budapest 1898. 756. o.

⁹ Balogh Ágnes: *A vesztegetés megítélésének egyes jogtörténeti vonatkozásai*. In: Korrupció Magyarországon (Szerk. Csefkő Ferenc – Horváth Csaba). Pécs-Baranyai Értelmiségi Egyesület – Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kara, Pécs. 2001. 310. o. Szerző a közhivatalnokok két csoportját különbözteti meg: a közhatalosi funkciót betöltőket és a közérdekű intézetek alkalmazásában állókat.

¹⁰ Werner i.m. 757-758. o.

¹¹ Fayer László: *A magyar büntetőjog kézikönyve*. Harmadik, bővített kiadás. Második kötet. Különös Rész. Franklin-Társulat Magyar Irod. Intézet és Könyvnyomda. Budapest 1905 527. o.

¹² Az állami adminisztráció körébe eső postahivatal közhatalóságot képez: a közhatalóság teendőjét hivatali jogosítvány mellett teljesítő személy ezen hivatásában közhivatalnoknak tekintendő, figyelem nélkül arra is, hogy fizetését az állampénztárból húzza-e vagy sem s tekintet nélkül arra is, hogy az állami közhivatalnokokra nézve fennálló szabályok vagy ezeknek az egyes külön törvényekben vagy rendeletekben megállapított jogai, illetőleg kötelességei reá kiterjednek-e. A postamesterek által saját magánjogi felelősségük alatt felfogadott postakiadók: közhivatalnokok, és a hivatali körükbe tartozó teendőjük körül elkövetett büntetendő visszaélések a BTK. 461. §-a értelmében közhivatalnokok, vagy a BTK: értelmében annak tekintett személy által, hivatali eljárásban elkövetett bűntette, illetőleg vétséget képeznek. (Dtár XII.66. sz.)

¹³ (Dtár III.foly.V.50.)

¹⁴ Finkey Ferencz: *A magyar büntetőjog tankönyve*. 4-átdolgozott kiadás. Grill, Budapest 1914. 984. o.

¹⁵ Werner i.m. 759. o.

¹⁶ Irk Albert: *Magyar anyagi büntetőjog*. Dunántúl Pécsi Egyetemi Könyvkiadó és Nyomda R-T., Pécs 1928 440. o.

¹⁷ Miskolczy Ágost – Pinczés Zoltán: *A magyar büntetőjog gyakorlati kézikönyve a m. kir. csendőrség számára. I. Kötet Büntető-törvénykönyv A bűntettekről és vétségekről*. Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest 1937. 855. o.

¹⁸ Miskolczy – Pinczés i.m. 857. o.

¹⁹ Miskolczy – Pinczés i.m. 857. o.

²⁰ Miskolczy – Pinczés i.m. 857. o.

²¹ Irk i.m. 440. o.

²² Wiener A. Imre: *A korrupciós bűncselekmények szabályozása a Csemegi kódextől napainkig*. In: Györgyi Kálmán ünnepi kötet. (Szerk. Geller Balázs). Bibliotheca Iuridica. Az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának tudományos kiadványai. Libri Amicorum 11. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó Kft., Budapest 2004. 631.o.: „A korrupciós bűncselekmények szabályozásának egyik alapvető jellemzője, hogy különbséget tesz az aktív és a passzív vesztegetés között. Az ilyen szabályozás dogmatikai jelentősége, hogy a két oldal önálló tettességgént jelenik meg a törvényben, tehát a korrupciós cselekmény két oldalára a részesség szabályai általában nem vonatkoznak. Ez a különbségtétel nem csak dogmatikai szempontból jelentős. A passzív vesztegetés tettesének törvényi definíciója büntetőpolitikai szempontból is meghatározó jelentőségű. E fogalommal írja le ugyanis a törvényhozó azt a társadalmi tevékenységi kört, amelyben a korrupciót büntetni kívánja.”

²³ Kránitz Mariann: *A korrupció*. BM Könyvkiadó, Budapest 1986. 70. o.

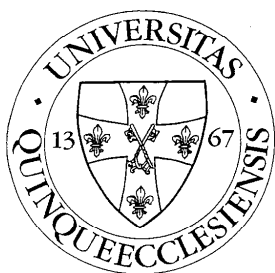
²⁴ Kránitz i.m. 70. o.

²⁵ Kránitz i.m. 70. o.

- ²⁶ Kovács Lajos: *A hivatali visszaélés*. Belügyi Szemle 1987. 4. sz. 19. o.: „A jogszabály az elkövetési magatartást kötelesség megszegésben jelölte meg. A kötelesség megszegésének hivatali eljárásban vagy intézkedésben kellett megtörténnie. Ezt az ítélkezési gyakorlat – bár olykor ettől eltérő határozatok születtek – magáévá tette, s így foglalt állást az elmélet is. A kötelességszegés fogalmát ugyanis a jogalkalmazói gyakorlat hol szűken, hol tágan értelmezte.”
- ²⁷ Kránitz i.m. 71. o.
- ²⁸ A magyar állam biztonságát és nemzetközi érdekét veszélyeztető egyes cselekmények büntetéséről szóló 1940. évi XVIII. törvénycikk 3. §-ához fűzött miniszteri indokolás.
- ²⁹ Sinku Pál: *A korrupciós bűncselekmények*. In: Belovics Ervin – Molnár Gábor Miklós – Sinku Pál: *Büntetőjog II.* A 2012. évi C. törvény alapján (Szerkesztő-lector: Busch Béla). HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest 2012. 425. o.
- ³⁰ Az 1952-ben az Igazságügyi Minisztérium által köz-zétett Hatályos Anyagi Büntetőjogi Szabályok Hivatalos Összeállítása (BHÖ) című jogszabálygyűjtemény tartalmazott rendelkezéseket a korrupció bűncselekményekről, de ezek bővebb ismertetésére külön tanulmányban kerül sor.
- ³¹ Kránitz Mariann: *A korrupciós jellegű bűncselekmények néhány kodifikációs problémája*. Magyar Jog 1978. 8. sz. 717. o. Kránitz Mariann szerint a bitorlást onálló korrupciós deliktumként nem indokolt szabályozni.
- ³² Földvári József: *Büntetőjog – Különös Rész*. Kézirat. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar. Tankönyvkiadó, Budapest 1972 107. o.
- ³³ Kránitz (1986). 76-77. o.
- ³⁴ Ruff Győző: *Az államigazgatás és az igazságszolgáltatás elleni bűntettek*. In: *A büntető törvény kommentárja* (Szerk. Halász Sándor). Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest 1968. 677. o. Szerző ettől eltérő álláspontot képvisel, mivel véleménye szerint a tárgyalt deliktumok jogi tárgya nem más, mint az állami feladatokat ellátó szervek működésének törvényes rendje és e működésükbe vetett bizalom.
- ³⁵ A delictum propriumról bővebben: Földvári József: *Magyar Büntetőjog Általános Rész*. Osiris Kiadó, Budapest 2000. 199. o.; Nagy Zoltán: *A bűncselekmény elkövetői*. In: Balogh Ágnes – Gál István László – Hornyák Szabolcs – Kőhalmi László – Nagy Zoltán – Tóth Mihály: *Magyar Büntetőjog Általános Rész* (Szerk. Balogh Ágnes – Tóth Mihály). Osiris Kiadó, Budapest 2010. 193-194. o.
- ³⁶ Wiener A. Imre: *A hivatali bűntettek tárgyról*. Jogtudományi Közöny 1963. 4. sz. 212. o.
- ³⁷ Ruff i.m. 693. o. A kommentár szerzője is elismeri, hogy a korrupciós bűncselekmények törvényi tényállásai közül az egyik legtöbb fejtevést okozó fogalmi elem a kötelességszegés. Maga a kódex és az indoklás is tartózkodik a fogalom részletes elemzésétől illetve iránymutatás adásától. „A magyarázat a bírói gyakorlat és az elméleti kutatások számára van fenntartva. De számításba kell itt venni, hogy a hivatali kötelességszegés célzatként épül be a törvényi tényállásba. Ezért tulajdonképpen az is megvalósulásra vár, hogy milyen külső tényekből lehet a hivatali kötelességszegés célzatra mint tudati (belső) jelenségre következtetni.”
- ³⁸ Wiener A. Imre: *A kötelességszegés és a kötelességteljesítés elhatárolása a korrupciós bűncselekményeknél*. Magyar Jog 1962. 12. sz. 537. o.
- ³⁹ Ruff i.m. 693. o.; Földvári (1972), 110. o.: „...a hivatali kötelesség jogi kötelesség. Jelenti azoknak a magatartásoknak a hivatalos személynek jogszabály vagy jogszabály alapján kiadott utasítás miatt tanúsítania kell. Kötelességszegésként értékelendők a mondottak szerint a hivatalos személy azon magatartásai, amelyek ellentétben állnak a jogszabály által előírt magatartással, illetőleg az eljárás megkívánt módjával. Kötelességszegés tehát nemcsak abban az esetben állapítható meg, ha valaki nem tanúsítja a törvényhozó által kívánt magatartást, illetőleg ha a szükséges magatartással meg nem egyező vagy azzal ellentétes magatartást tanúsít a hivatalos személy, hanem akkor is, ha magatartása nem felel meg a jogszabályban előírt módnak.”
- ⁴⁰ Ruff i.m. 694. o.
- ⁴¹ Ruff i.m. 694. o.
- ⁴² Wiener i.m. 543. o. Wiener erről a következőket írja: „A társadalom érdekének pedig az felel meg, ha a hivatalos személy elhatározásának kialakulásában csak olyan tényezők vesznek részt, amelyek után nem kétséges a társadalomra hasznos eredmény. Mit jelent ez a kötelességszegés és teljesítés elhatárolása szempontjából? Azt, hogy a jogalkalmazónak a korrupció esetén vizsgálnia kell a hivatalos személy tevékenységét megelőző lelki folyamatot és értékelnie kell ebben az előny szerepét. Meg kell állapítania, hogy az előny zavarta-e a társadalomra hasznos tényezők maradéktalan érvényre juttatását. A társadalomra hasznos tényezők érvényesülését az előny akkor zavarta meg, ha befolyásolta a hivatalos személyt elhatározásának kialakulásában.”
- ⁴³ Wiener i.m. 541. o.
- ⁴⁴ Bodrogi Károly: *Az államigazgatás és az igazságszolgáltatás elleni bűncselekmények*. In: Blaskó Lajos – Bagó Dénes – Szalma László – Bogdál Zoltán – Bodrogi Károly – Halász Sándor (Szerk. Horváth Tibor): *Magyar Büntetőjog II. Különös Rész*. BM Tanulmányi és Propaganda Csoportfőnökség, Budapest 1973. 124. o.
- ⁴⁵ Ruff i.m. 698. o.
- ⁴⁶ Ruff i.m., 694. o.; Földvári (1972), 109. o.: „A hivatalos személy – vagy tudatával más – az előnyhöz csak valaminek az ellenszolgáltatásaként juthat. Az előnyért a hivatalos személynek valamit nyújtani kell, vagy nyújtani kellene. Ismételjük: az előnyért a hivatalos személynek kell valamit nyújtani. Ha az előny fejében, annak ellenszolgáltatásaként nem a hivatalos személynek, hanem rajta kívül álló személyeknek kellene valamilyen magatartást tanúsítania, sor kerülhet egyéb bűncselekmény megállapítására – pl. a befolyással üzérkedés megállapítására – de jogtalan előny követelése vagy elfogadása ilyen esetekben nem valósul meg.”
- ⁴⁷ Wiener A. Imre: *A bűnhalmazat kérdései a hivatali bűntettek körében*. Magyar Jog 1963. 4. sz. 146. o.
- ⁴⁸ Wiener A. Imre: *A tettesség és a részesség néhány problémája a hivatali bűntettek körében*. Magyar Jog 1968. 10. sz. 586. o.
- ⁴⁹ Kránitz (1986), 83. o.
- ⁵⁰ 1971. évi 28. sz. törvényerejű rendelet a Büntető Törvénykönyv módosításáról és kiegészítéséről (nov. 4.)
- ⁵¹ Kránitz i.m. 84. o.
- ⁵² Kránitz i.m. 85. o.
- ⁵³ Lőrinczi György: *A korrupciós bűncselekmények bizonyítása*. Belügyi Szemle 1987. 2. sz. 93. o.
- ⁵⁴ Zalai Péter: *Korrupció vagy az apparátus működési zavara?* Belügyi Szemle 1988. 9. sz. 89. o.
- ⁵⁵ Kránitz i.m. 86. o.
- ⁵⁶ Kránitz (1988), 128-134. o.
- ⁵⁷ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről – indoklás
- ⁵⁸ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről – indoklás
- ⁵⁹ Lőrinczi György: *Gondolatok a korrupciós bűncselekmények reformjának szükségességéről*. Magyar Jog 1994. 11. sz. 671. o. Szerző tölem eltérő álláspontra helyezkedik ebben a kérdésben: „Megítélésem szerint a hatályos szabályok rendkívüli módon megnehezítik a bűnüldözők munkáját, ily módon a korrupciós bűnözés egyik kiváló okának bátran tekinthetjük a Büntető-törvénykönyvet.”

JURA

A Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának tudományos lapja

Tartalomból

STUDIUM

DRINÓCZI TÍMEA: A részvétel és a konzultáció elmélete és gyakorlata
JUSZTINGER JÁNOS: Tulajdonszerzés és vételárfizetés a római adásvételnél
KONDOROSI FERENC: Európai és más jogi kultúrákról
EDUARD KUNŠTEK – VJEKOSLAV PULJKO: Recognition and Enforcement of Foreign Temporary Measures
LÁSZLÓ BALÁZS: Az előkészületi cselekmények büntethetőségéről
MÁTYÁS MELINDA: A franchise szerződés időszerű kérdéseiről
EMMANOUELA MYLONAKI – KHALID KHEDRI: Re-assessing the use of force against terrorism under international law
PHILIPP SCHNEIDER: Compliance und Unternehmenskultur – herkömmliche Compliance-Programme aus organisationssoziologischer Sicht
SZILOVICS CSABA: Az adóigazgatás jogkövetést befolyásoló szerepe
TREMME FLÓRIÁN: A klasszikus retorikáról
VARGA CSABA: Legal Philosophising in mid-XXth Century Hungary (Julius Moór and István Losonczy)

COLLOQUIUM

CSÁSZÁR KINGA: Növekedés a dualizmus-kori Magyarországon (1867–1918)
HOMOLA VIKTOR: Visszatekintés és jövőkép az energiáról
YOO-HWAN KIM: Introduction to Korea Legislation Research Institute
KISS MÓNKA DOROTA: A területszervezési eljárás alapvetése
KÓHALMI LÁSZLÓ: Jogtörténelem villanások a magyar korrupció-büntetőjog történetéből
MONDOVICS NAPSUGÁR: A generációk közötti szolidaritásról
NAGY ÉVA: Gépjármű és vad ütközésének aktuális problémái
PÓKECZ KOVÁCS ATTILA: A magyar borjog története a közelmúltban (19–21. sz.)
GÁBOR VISEGRÁDY: The Legal Status of Public Notaries in USA, Canada and Australia

FORUM

FÜLÖP PÉTER: A magyar doktorandusz érdekképviselet múltjáról, jelenéről és jövőjéről
MÁTÉ JULESZ: Das neue ungarische Umweltstrafrecht (in Kraft per 1. Juli 2013)
POLGÁR ANDRÁS: Német büntetőparancsok eljárás külföldi terhelte szemben

AD HOC

ÁDÁM ANTAL: „Vörös Imre: Csoportkép Laokoóonnal. A magyar jog és az alkotmánybíráskodás vívódása az európai joggal”
CSOKNYA TÜNDE ÉVA: „Pókecz Kovács Attila: A szerződéstől való elállás az adásvétel mellékegyezményeinél a római jogban és továbbélése során”
GREKSZA VERONIKA: „Mohay Ágoston: Az Európai Parlament a Bíróság előtt”
MONDOVICS NAPSUGÁR: „Herger Csabáné: A megélt kor. Egy 20. századi oral history Ádám Antal és Rezsőházy Rudolf életútja alapján”
NOVÁK BARNABÁS: „Herke Csongor: A francia és az olasz büntetőeljárás alapintézményei”

19. évfolyam
2013. 1. szám